

Recensie. “Eleanor Marx, A Life”, het leven van de dochter van Karl Marx

CLARE DOYLE las ‘Eleanor Marx, A life’, door Rachel Holmes.

Eleanor Marx was een buitengewone vrouw. Ze was de dochter van een buitengewone man, Karl Marx en zijn vrouw, Jenny. Jenny was Marx’ levenspartner doorheen revolutie en contrarevolutie.

Veel socialisten kennen Eleanor Marx vanwege haar bijdrage aan de voorbereiding en publicatie van Marx’ bekendste werk, “Het Kapitaal”. Ze zorgde samen met Marx’ goede vriend en medewerker Friedrich Engels voor de voltooiing ervan. Daarnaast is ze ook bekend vanwege de rol die ze speelde bij de uitbouw van de arbeidersbeweging in Groot-Brittannië aan het einde van de 19e eeuw. Zo was ze betrokken bij de grote stakingen uit die periode en was ze actief binnen de Eerste en Tweede Internationale.

Dit boek gaat naast de historische feiten dieper in op haar persoonlijke toewijding en energie in de strijd. Zo was ze niet enkel bezig met taken als het voorbereiden van pamfletten, affiches, resoluties, verslagen, het spreken op meetings, lesgeven, leiden van betogingen, maar ook met het vertalen en interpreteren van brochures en publicaties uit verschillende talen. Daarbovenop stond ze in voor de communicatie (in die tijd telegrafie en post) tussen de strijdbewegingen en kameraden in Groot-Brittannië en wereldwijd.

Dit boek is niet zozeer een politieke biografie, maar een biografie van een buitengewone persoon die bijna van bij haar geboorte in 1855 bijzonder politiek was. Het boek is soms overdreven gedetailleerd op persoonlijk vlak, maar tegelijk geeft het wel een interessante kijk op het leven van de familie Marx. Zo handelt het over tragedies, ziekte en sterfgevallen maar ook over de interesses van de familie Marx voor de werken van Goethe en Shakespeare, de wandelingen op Hampstead Head of de bezoeken aan de opera.

Het boek is eigenlijk een gedetailleerde studie van alle beschikbare bronnen, in het bijzonder wat Eleanor zelf schreef – brieven en dagboeken – en wat geschreven werd door haar dichtste vrienden, vooral vrouwen.

Het boek is frustrerend beperkt inzake politiek. Zo wordt slechts in een paar zinnen verwezen naar de Commune van Parijs in 1871. Daarbij wordt enkel nadruk gelegd op het feit dat vrouwen in de aanloop naar de revolutie een belangrijke en soms gelijke rol speelden in de strijd.

Het boek is duidelijk geschreven door een feministe met linkse sympathie, maar er wordt amper ingegaan op de inhoudelijke politieke en historische discussies die Eleanor had met haar vader en de vele bezoekers in hun huis in Londen.

In de discussie rond Ierland ging Eleanor samen met Friedrich Engels, de tweede belangrijke inspiratiebron in haar politieke leven, tegen de stroom in om de rechten van de Ieren te verdedigen tegen het Britse koloniale bewind. Daarnaast onderschreef ze net

als Engels het idee dat mannen en vrouwen moesten kunnen samenleven zonder gebonden te zijn aan het huwelijk.

Gezinsleven

Eleanor was erg bekommerd om het krijgen van kinderen en huishoudelijke taken die de ontwikkeling van vrouwen, waaronder haar eigen zussen, belemmeren. Maar ze kon wel genieten als haar nichtjes en neefjes bij haar bleven. Ze kon alles laten vallen om in te springen als haar zussen of de kinderen ziek waren of opgejaagd werden door de regering (zoals in Frankrijk).

Zoals veel jongste dochters in die tijd, bleef Eleanor zo lang mogelijk thuis om in het huishouden te helpen en was het niet vanzelfsprekend om romances te hebben. Zo kwam het dat Eleanor pas ten tijde van de Franse Commune haar eerste partner leerde kennen. Dit was de Franse revolutionair Lissagaray met wie ze enkele jaren een koppel vormde. Samen met hem schreef ze een boek over de geschiedenis van de Commune van Parijs.

Later viel ze voor de socialist Edward Aveling. Haar vrienden waarschuwde Eleanor echter voor zijn negatieve persoonlijke reputatie. Zo zou hij het geld van anderen verkwisten en oneerlijk zijn. Toen Eleanor merkte dat hij gedurende hun relatie stiekem met een andere vrouw getrouwd was, was de maat vol. Ze besloot op 31 maart 1898 een einde aan haar leven te maken.

Naast haar actieve bijdrage aan de uitbouw van de socialistische arbeidersbeweging vertaalde Eleanor Marx politieke literatuur en verdedigde ze schrijvers zoals Ibsen en Flaubert wanneer deze afgekraakt werden door conservatieve recensenten. Ook schreef ze zelf belangrijke politieke werken zoals “De arbeidersbeweging in Amerika”, dat ze schreef na een uitputtende sprekerstournee in 15 staten van de VS.

Eleanor’s leven was bewonderenswaardig en inspirerend voor elk socialist. Haar vroegtijdige dood was een tragedie.

Eleanor Marx. A Life
Rachel Holmes
Bloomsbury Publishing PLC
ISBN 9780747583844
Verschenen mei 2014

